

I hvert nummer stiller Asterisk skarpt på et aktuelt forskningsprojekt fra Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU). Denne gang handler det om projektet 'Plads til idrætstalenter i den danske folkeskole'.

SKOLER GØR PLADS TIL FLERE SPORTSTALENTER

Skoler skal hjælpe med at udvikle flere idrætstalenter fra 7. klasse. Det er idéen bag eliteidrætsklasserne, men fungerer det for eleverne? Ja, lyder konklusionen i ny forskningsrapport, der viser, at eleverne klarer sig godt fagligt og sportsligt. Særligt drengene har høje sportslige ambitioner.

Af MATHILDE WEIRSØE

Hvem drømmer ikke om endnu en Laudrup på landsholdet eller flere håndboldspillere som Mikkel Hansen? Ægte talenter, som vi sjældent er vidner til i dansk sportshistorie. Med TeamDanmarks satsning på eliteidrætsklasser er sandsynligheden for at udklække nye unge sportstalenter blevet større. Team Danmark er gået sammen med 14 såkaldte elitekommuner om at etablere særlige idrætsklasser i udskolingen, dvs.

»De fleste elever er motiverede og engagerede i timerne, der ofte er præget af konkurrencer og quizzes. **Det er lige noget, der passer til sportsånden i klassen.**«

Lektor **Jesper Stilling Olesen**

i 7., 8. og 9. klasse. På de klassetrin giver udvalgte skoler plads til, at eleverne kan dyrke eliteidræt ved siden af.

Det kan lyde kontroversielt, at man satser på at udvikle eliteidrætstalenter allerede fra 7. klasse. Kontroversielt, fordi den tidlige talentudvikling umiddelbart bryder med den danske rummelighedskultur og måske ligefrem fremkalder billeder af russiske teen-agegymnaster, der bliver pacet frem. Vi er dog langt fra de russiske tilstande, forsikrer to forskere fra Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Jens Christian Nielsen og Jesper Stilling Olesen. De har netop lagt

sidste hånd på en ny rapport om emnet, 'Idrætslevers erfaringer med idrætsklasser'. Rapporten er en del af et treårigt forskningsprojekt, *Plads til idræstaler i den danske folkeskole*, som forskerne udfører for Undervisningsministeriet, Team Danmark, Danmarks Idrætsforbund og elitekommunerne i fællesskab.

Eleverne står på to ben

Forskerne forholder sig til, hvorvidt idrætsklasserne formår at understøtte talentudviklingen uden at gå på kompromis med folkeskolens krav om faglighed. Hvordan balancerer eleverne mellem skole og lektier på den ene side og eliteidrætten og intensiv træning på den anden? Det går faktisk umærket, vurderer de to forskere.

»Eleverne formår at stå på to ben. De leverer, hvad der forventes i skolen – endda klarer de fleste sig bedre, end de gjorde på deres gamle skole. Og samtidig træner de mange timers idræt hver uge,« siger Jesper Stilling Olesen.

De positive resultater skyldes især, at eleverne får den nødvendige fleksibilitet. For eksempel kan de morgentræne to gange om ugen, hvor de møder senere i skole, ligesom der er fleksible afleveringsfrister på opgaver, så de ikke kommer i karambolage med et stævne eller vigtige turneringer.

»Skole og idræt er med idrætsklasserne koblet sammen på en måde, så de ikke står i modsætning til hinanden, men tværtimod understøtter og styrker hinanden. Eleverne får mere fleksibilitet til at udøve deres sport, end de ville få i en almindelig folkeskoleklasse, men de er samtidig mere motiverede til at lære og til at lave lektier, fordi de her også får tid og plads til at udøve deres sport,« forklarer Jens Christian Nielsen.

Forskel på drenge og pigers ambitioner

Satser alle eleverne på at blive sportsstjerner, eller hvad er elevernes ambitioner for fremtiden? Hos mange af drengene rækker drømmen om en professionel sportskarriere vidt, mens de fleste piger drosler noget ned for stjernedrømmene. Forskerne har spurgt eleverne, hvad de prioriterer højest de kommende fem år. At klare sig godt sportsligt eller klare sig godt uddannelsesmæssigt? Svarene er i høj grad kønsbetingede.

Dobbelt så mange af drengene som pigerne vægter det sportslige højest – 42,6 % af drengene mod kun 21 % af pigerne prioriterer sporten højest. Pigerne er derimod mere ambitiøse end drengene, når det kommer til deres uddannelse: Her er fordelingen 35,9 % af

»De kommer alle ind i 7. klasse og tror, de er talenter. Men i løbet af de tre år drosler en del ned for ambitionerne.«

Lektor **Jesper Stilling Olesen**

pigerne mod 23,4 % af drengene. Pigerne er dog mest tilbøjelige til at prioritere begge dele lige højt (43,1 %). Hvorfor denne kønsforskel i forhold til det sportslige ambitionsniveau?

»En professionel karriere er kun mulig inden for nogle få idrætsgrene. Fodbold på herresiden skiller sig markant ud med ungdomskontrakter og et lønniveau, man

kan leve af uden at være i verdensklasse. I de fleste andre sportsgrene skal man op på et meget højt niveau, før det kan blive en levevej. Det har pigerne gennemskuet, hvilket afspejles i deres uddannelses- og karriereplaner. De er simpelthen mere realistiske, men derfor også mindre ambitiøse, hvad angår sporten,« siger Jesper Stilling Olesen.

Kun få piger forventer en karriere som professionel idrætsudøver. Blandt pigernes karriereplaner topper politibetjent, men de overvejer også frisør og andre erhverv længere væk fra sportens verden. Forskerne pointerer, at de sportsgrene, som piger typisk er optaget af, såsom ridning og gymnastik, kun i ringe grad er repræsenteret i Team Danmarks idrætsklasser. Idrætsklasserne favoriserer med andre ord drengesport. Der er flest penge og mest prestige i sportsgrene som fodbold og håndbold, hvilket også forklarer, dels hvorfor der er færre piger i klasserne, og dels hvorfor drengene er mere

MÅÅÅÅÅ!

Fodbold er den helt store idrætsgren for drengene på eliteidrætsskoler. For pigerne ligger fodbold som nr. 2, mens håndbold er topscoreren.

ambitiøse omkring deres fremtidige sportskarriere end pigerne.

Generelt gælder det dog, at ambitionerne om at blive elitesportsudøver daler i løbet af de tre år, eleverne følger idrætssporet.

»De kommer alle ind i 7. klasse og tror, de er talenter. Men i løbet af de tre år drosler en del ned for ambitionerne. Selvom de dropper eliteidrætten, må de gerne blive i klassen, og det gør de fleste faktisk, men nogle sander, at de falder så meget uden for fællesskabet, at det ikke længere giver mening at gå i idrætsskolen, og så vælger de at give helt slip på

sportsdrømmene og skifte til en almindelig folkeskoleklasse,« siger Jesper Stilling Olesen.

Konkurrencekultur i klassen

Der er tale om to meget forskellige logikker, der mødes i idrætsskolerne – på den ene side idrættens konkurrence, selektion og fremtrædende fokus på eliten og på den anden side folkeskolens bestræbelse på rummelighed med plads til alle elevtyper og forskellige faglige niveauer. Konkurrenceånden, som eleverne er vant til fra sportens verden, er fremtrædende i klasseundervisningen. Men

de unge er også meget hjælpsomme over for hinanden, og ud af det vokser nogle stærke kammeratskaber. Fællesskabet er vigtigt, og mange af eleverne oplever, at de i idrætsskolen endelig føler sig som en del af klassefællesskabet. I deres gamle klasser følte mange af dem sig anderledes og udenfor.

»De fleste elever er motiverede og engagerede i timerne, der ofte er præget af konkurrencer og quizzer. Det er lige noget, der passer til sportsånden i klassen. Der er larm og råb, men de elsker det, og de er på,« siger Jesper Stilling Olesen.

PLADS TIL IDRÆTSTALENTER I DEN DANSKE FOLKESKOLE

Siden 2005 har en række folkeskoler som forsøg tilbudt eliteidrætsskoler med optagelseskrav for idrætstalenter på 7.-10. klassetrin. De første forsøg startede i 2005, og nu har i alt 26 skoler i 21 kommuner sådanne forsøg.

Sådan gjorde forskerne:

Registerdata

Rapporten bygger på registerdata baseret på udtræk i Danmarks Statistik på alle idrætselever i 7.-9. klassetrin på folkeskoler i 14 elitekommuner. I undersøgelsen deltager 1170 idrætselever, der går i særlige idrætsskoler på folkeskoler i 14 elitekommuner: Ballerup, Esbjerg, Gentofte, Haderslev, Herning, Hillerød, Holstebro, Horsens, Kolding, København, Randers, Roskilde, Aalborg og Aarhus. For idrætseleverne er der blevet trukket oplysninger om deres afgangsprøvekarakterer i 9. klasse og om deres forældres erhvervsstatus, uddannelseslængde og økonomi,

samt om de har status som indvandrere eller efterkommere. Disse data er blevet sammenholdt med tilsvarende udtræksdata på alle elever på samme klassetrin på hhv. de pågældende skoler og på alle skoler i de 14 elitekommuner.

Survey

Undersøgelsen er baseret på et elektronisk spørgeskema, som 1.010 ud af de 1.170 idrætselever har besvaret, dvs. en svarprocent på 86,3. Det gælder for både piger og drenge. I spørgeskemaet har idrætseleverne bl.a. besvaret spørgsmål om deres idrætsudøvelse, deres skolegang i en idrætsskole og deres hverdagsliv samt deres fremtidsplaner. I rapportens analyser er surveydata også

blevet kombineret med registerdata, hvor det har været muligt og relevant.

Drenge- og pigesport

Bag denne fordeling gemmer der sig nogle store kønsforskelle. I top 5 for drengene er fodbold den helt store idrætsgren. Fire ud af ti spiller fodbold, hvorved vi nærmest kan tale om små fodboldskoler. Derefter kommer håndbold, som to ud af ti spiller, mens en ud af ti spiller ishockey. På de følgende to pladser kommer badminton tæt fulgt af svømning. Hos pigerne er håndbold topscoreren. Tre ud af ti piger spiller håndbold. Fodbold er nr. 2 på listen, og to ud af ti piger

spiller fodbold. Hvor ishockey fyldte hos drengene, er det ikke udbredt blandt pigerne. Her går tredjepladsen til svømning, som en ud af ti piger dyrker. Andelen af piger, der svømmer, er dobbelt så stor som blandt drengene, om end antallet af personer er det samme. På fjerdepladsen hos pigerne kommer badminton og på femtepladsen basketball.

Idrætselevernes etniske og sociale profil Idrætsskolerne har relativt få elever med etnisk minoritetsbaggrund. Blandt idrætsskoleeleverne er det kun 3,8 %, der har en anden oprindelse end dansk (indvandrer og efterkommer),

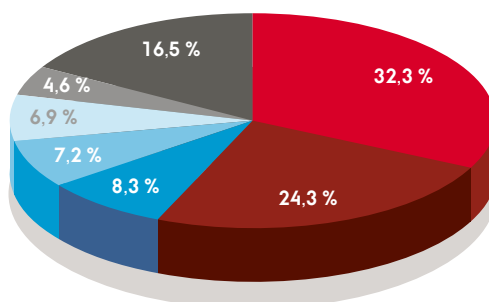
mens det for de deltagende kommuner gennemsnitligt set er 15,2 % af alle elever på 7.-9. klassetrin. Med andre ord er de etniske minoritetsunge underrepræsenteret i idrætsskolerne. Kun i Ballerup er der en større andel med minoritetsbaggrund end i kommunen. Flere af idrætsskolerne er bevidst placeret i områder med sociale udfordringer og koncentration af socialt boligbyggeri. På disse skoler er forskellene på andelen af etniske minoritetsunge i idrætsskolerne og de øvrige klasser ganske iøjnefaldende. Det gælder bl.a. i København og Horsens. I selektionen af udøvere har der ikke været fokus på at tiltrække idrætsudøvere, der afspejler skolernes elevprofil socialt og etnisk. Tværtimod har der flere steder været et mere eller mindre udtalt ønske om at tiltrække flere ressourcerstærke elever for at styrke skolens profil.

Talent

Hvad er talent? Forskerne har identificeret en række faktorer, der spiller ind og har betydning for, om talentet udvikles – fx køn, socioøkonomi, forældre støtte, og om de går i en idrætsskole. De mere personlige faktorer og motivationer vil forskerne lede efter i den kvalitative del af undersøgelsen, som de starter op efterfølgende.

Disse sportsgrene topscorer i idrætsskolerne

■ Fodbold: 326 elever	■ Badminton: 70 elever
■ Håndbold: 244 elever	■ Basketball: 46 elever
■ Svømning: 84 elever	■ Andet: 167 elever
■ Ishockey: 73 elever	

COLOURBOX

»Skole og idræt er med idrætsklasserne koblet sammen på en måde, så de ikke står i modsætning til hinanden, **men tværtimod understøtter og styrker hinanden.**«

Lektor **Jens Christian Nielsen**

At sport og skole er koblet sammen i idrætsklassen, blev tydeligt en dag, hvor Jens Christian Nielsen overværede en fodboldtræner og en afdelingsleder på idrætsskolen stå på fodboldanlægget og tale sammen om en talentfuld ung fodboldspiller, der både var udtaget til nationale hold – U-17- og U-19 – og spillede i klubben.

»De aftalte sammen at skrue ned for spillerens træningsmængde og for kampene i en periode, så han bedre kunne passe sin skolegang op til terminsprøverne. Det udspring ikke af elevens eget ønske, men af en

afvejning, klub og skole sammen foretog, om, hvad der var forsvarligt sportsligt, og hvad der var nødvendigt skolemæssigt,« siger Jens Christian Nielsen.

Bedre integration af idræt i timerne

Team Danmarks intention er at skabe hele idrætsmennesker ud af de unge. Det betyder, at idrætsudøveren skal støttes – ikke styres – i sin personlige udvikling. Nøgleordene for talentudviklingsprogrammet er målrettethed og forsvarlighed. Det betyder bl.a., at træningsmængden skal styres i puberteten, hvor de unge vokser og udvikler sig meget. Der skal indlægges hviletid, være fokus på teknik frem for at øge træningsmængden, og så skal der tages forsvarligt hånd om skader.

I forlængelse af ambitionen om at skabe 'Det hele idrætsmenneske' har forskerne undret sig over, at undervisningen i klassen ikke gør mere for at integrere idrætten i undervisningen. De ser, at undervisningen i skolen med fordel kunne kobles mere sammen med idrætten.

»I historietimer kunne man fx arbejde med sportspersonligheder gennem tiden, ligesom man i biologi fx kunne have et tema om sportsfysiologi. Det kunne give eleverne nogle grundlæggende redskaber, der kunne

hjælpe dem til at reflektere over deres tilværelse som elitesportsudøvere,« siger Jesper Stilling Olesen.

Samtidig pointerer forskerne, at for meget fokus på idrætten omvendt kan bevirke, at det hele kommer til at handle om det, og på den måde modarbejde idéen om det hele idrætsmenneske. Det handler med andre ord om at finde en passende balance. ■

JESPER STILLING OLESEN

Jesper Stilling Olesen er lektor ved Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet, og forsker i talentudvikling i uddannelsessystemet med særligt fokus på børn og unge. Han er uddannet cand.comm. fra RUC, ph.d. i kulturstudier fra Syddansk Universitet.

JENS CHRISTIAN NIELSEN

Jens Christian Nielsen er lektor ved Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet, og forsker i unge, ungdom og ungdomslivet og har især fokus på unges talentudvikling og læring, transition og identitetsprocesser og trivsel og mistrivsel. Han er uddannet cand.mag. i pædagogik og historie fra RUC og ph.d. i livslang læring ligeledes fra RUC.